

Knjiga koju predstavljamo sadrži proširenu verziju, ali iste tehničke strukture, četiri članka koji su deo rada izvesnih dimenzija, u pripremi *Rečnika književnih ideja* (Dictionar de idei literare), a koji se poziva na isti suštinski objektiv: analitičko proučavanje osnovnih književnih pojmova iz kritičko-istorijske perspektive. Ne nudimo ni „monografiju” književnog modernizma ili bilo koje druge umetnosti, ni estetsko (fenomenološko, strukturno, tematsko itd.) preispitivanje, ni integralnu istorijsku studiju uzroka i evolucionih oblika koncepata *modernog*, *modernizma* i *modernosti*, već isključivo sistematsku analizu tri ključne književne ideje, istražene u njihovom suštinskom smislu, bez čijeg pojašnjenja shvatanje moderne književnosti i modernog književnog duha mogu imati ozbiljne poteškoće. Ukratko, pokušali smo da ostvarimo malu sistematsku i analitičku kritičku studiju književnih termina u domenu koji je pun apstrakcija i praznih reči.

Mnogi od nas, kada počinju da govore o „modernoj” umetnosti, veruju da se ovaj pojam razume sam po sebi. Ali, ta je stvar sasvim netačna. Pojam *modernog* u njegovoj celokupnoj sferi nastavlja da bude jedna od najnebuloznijih i najkontradiktornijih iz celokupnog polja književnih ideja. Njihova degradacija i ispraznost sadržine postala je, skoro svuda, toliko krupna, da se i najmanji pokušaj književnog pojašnjenja nameće kao nužan. On odgovara, u prvom redu, ličnom zahtevu za orijentacijom u domenu koji je postao haotičan. Ali, istovremeno, lucidnost pokazuje apsolutnu, objektivnu potrebu da pojasni književne termine za potrebe celokupnog publicističkog domena. Veoma mnogo konfuzija bi se raspršilo, i napokon, kritika, estetika i istorija književnosti progovorile bi zajedničkim jezikom, a zabluda i improvizacija bi se povukle postidene.

Očigledna, akutna kriza književnih definicija nije samo naša, već i celokupne današnje epohe. Prilog za njeno razrešenje pokušavaju da daju *Rečnici* i *Glosari* književnih termina, raznih tipova,¹ koji kulminiraju najnovijim izdanjem *Internacionalnog rečnika književnih termina* (Dictionnaire International des Terms littéraires) pod patronatom „Internacionalne asocijacije za komparativnu književnost”; a koji će uskoro izaći u javnost. Na svoj način, ovaj pokušaj, prilagođen potrebama rumunske kulture, koji prethodi *Rečniku književnih ideja*² (Dictionarul de idei literare), učestvuje u istom pokretu ispravljanja, pojašnjavanja i stabilizovanja osnovnih značenja književnih pojmova. Postoje određene obavezne etape u kulturi, a jedna od njih je, bez sumnje, utvrđivanje značenja reči kada ove, iz raznoraznih razloga, postanu konfuzne i opskurne. Celokupna moderna semantika nema nikakvo drugo, uzvišeno opravdanje. Ovakva preokupacija je tim korisnija u našoj današnjoj kulturi, gde ima dosta nejasnoća, kao prelazna, pripremna i obavezna faza za velike kritičke sinteze i konstrukcije u budućnosti.

Pošto ovaj, u neku ruku, „pionirski” rad predstavlja i adekvatan – još uvek nedovoljno doteran – metod, čini nam se da je neophodno da utvrdimo nekoliko odrednica vezano za postupke koje smo koristili. Uglavnom, imamo tri tipa istraživanja estetsko-književne semantike (namerno citiramo vrlo pristupačne primere koji se odmah mogu proveriti):

¹ Prezentacija u: *Dva mala književna rečnika* (Doua mici dictionare literare), u *Književnim novinama* (Gazeta literara), br. 13, 28. mart 1968.; *Moderna preokupacija: Književni rečnik* (O preocupare moderna: Dictionarul literar) (N. I. Popa, *Internacionalni rečnik književnih termina*,/Dictionarul international de termeni literari/), u *Književnoj Rumuniji* (România literara), II, 14, 3 april 1969.

² *Za rečnik književnih ideja* (Pentru un dictionar de idei literare), u *Savremeniku* (Contemporanul), br. 32, 11. avgust 1967; *Rečnik književnih ideja* (Dictionarul de idei literare), u *Književnoj Rumuniji* (România literara), II, 14, 3. april 1969.

Očigledna, akutna kriza književnih definicija nije samo naša, već i celokupne današnje epohe. Prilog za njeno razrešenje pokušavaju da daju *Rečnici* i *Glosari* književnih termina, raznih tipova,¹ koji kulminiraju najnovijim izdanjem *Internacionalnog rečnika književnih termina* (Dictionnaire International des Terms littéraires) pod patronatom „Internacionalne asocijacije za komparativnu književnost”; a koji će uskoro izaći u javnost. Na svoj način, ovaj pokušaj, prilagođen potrebama rumunske kulture, koji prethodi *Rečniku književnih ideja*² (Dictionarul de idei literare), učestvuje u istom pokretu ispravljanja, pojašnjavanja i stabilizovanja osnovnih značenja književnih pojmova. Postoje određene obavezne etape u kulturi, a jedna od njih je, bez sumnje, utvrđivanje značenja reči kada ove, iz raznoraznih razloga, postanu konfuzne i opskurne. Celokupna moderna semantika nema nikakvo drugo, uzvišeno opravdanje. Ovakva preokupacija je tim korisnija u našoj današnjoj kulturi, gde ima dosta nejasnoća, kao prelazna, pripremna i obavezna faza za velike kritičke sinteze i konstrukcije u budućnosti.

Pošto ovaj, u neku ruku, „pionirski” rad predstavlja i adekvatan – još uvek nedovoljno doteran – metod, čini nam se da je neophodno da utvrdimo nekoliko odrednica vezano za postupke koje smo koristili. Uglavnom, imamo tri tipa istraživanja estetsko-književne semantike (namerno citiramo vrlo pristupačne primere koji se odmah mogu proveriti):

¹ Prezentacija u: *Dva mala književna rečnika* (Doua mici dictionare literare), u *Književnim novinama* (Gazeta literara), br. 13, 28. mart 1968.; *Moderna preokupacija: Književni rečnik* (O preocupare moderna: Dictionarul literar) (N. I. Popa, *Internacionalni rečnik književnih termina*,/Dictionarul international de termeni literari/), u *Književnoj Rumuniji* (România literara), II, 14, 3 april 1969.

² *Za rečnik književnih ideja* (Pentru un dictionar de idei literare), u *Savremeniku* (Contemporanul), br. 32, 11. avgust 1967; *Rečnik književnih ideja* (Dictionarul de idei literare), u *Književnoj Rumuniji* (România literara), II, 14, 3. april 1969.

njihove istorijsko-semantičke evolucije u jedinstveno smišljenom opštem proučavanju. To je, po našem mišljenju, najplodonosniji postupak, koji se sreće i kod drugih studija posvećenih ideji „*klasičnog*” i *klasicizma* [E. F. Karit, Hari Levin, Georg Lak], korišćen i u našem članku: *Clasicismul* (Klasicizam) *Iasul literar* (Književni Jaši) br. 1, 1969).

d) On primenjuje, ili bar ima tu nameru, neprestanu kritičku poziciju na svim nivoima proučavanja. Otud serija pritisaka, pa čak i akcenata, u okviru čina (tamo gde je to neophodno) demistifikacije; pobijanja očiglednih zabluda.

e) On afirmiše, prema tome, niz *tačnih opcija* putem označavanja najprihvatljivijih rešenja u svim ključnim ili spornim tačkama i, naravno, u zaključcima. Sve je utemeljeno na jedinstvenoj koncepciji o književnosti, koja je samo delimično definisana u delu *Introducere în critica literara* (Uvod u književnu kritiku) Bukurešt, Ed. tineretului /Mladost, 1968).

f) Dokumentacija, za koju smo želeli da bude sakupljena i ubedljiva, oslanja se na izvore i reference, koliko je to moguće iz prve ruke, uz priloge upotrebljivog i raspoloživog *rumunskog materijala*. Svi citati imaju eksplikativnu funkciju, „rečničku a ne onu erudicije”. Na nacionalnom i internacionalnom planu problema i referenci postoji stalno prožimanje.

Cela operacija je, ili može samo tako izgledati, lišena publicističkih, spekulativnih efekata. Daleko od svakog intelektualnog egzibicionizma, nas je samo preokupirala analiza i hladna metodična dokumentacija koja zalazi u dubinu koncepata, proučenih iz perspektive kritike književnih ideja. Razjašnjavanje nekih ideja nam je bila pasija i ništa više. Ali i ništa manje.

Cluj (Kluž), 17. mart 1969.

A. M.